

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาหนังสือ เอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด และปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ศึกษาต่อและศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้แบ่งวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด

ตอนที่ 2 ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

ตอนที่ 3 ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อและการไม่ศึกษาต่อ

ตอนที่ 1 โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด

หลักการและเหตุผล

1. เพื่อให้เยาวชนของชาติได้รับการศึกษาสูงขึ้นจากระดับประถมศึกษา ให้มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

2. เป็นการลดช่องว่างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาระหว่างเยาวชนในเมืองกับเยาวชนในชนบท

3. เพื่อให้มีผลต่อการแก้ปัญหาการว่างงานและการอพยพถิ่นฐานเข้าสู่เมืองของเยาวชนและประชาชนในชนบท

4. เพื่อสนองนโยบายตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 ของกระทรวงศึกษาธิการในเรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

1. ให้เด็กจบ ป.6 ในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด เรียนต่อ ม.1 มีจำนวนสูงขึ้นเป็นร้อยละ 30 ในปี 2534
 2. ลดค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อโดยไม่ของชำระค่าบำรุงการศึกษา ค่าหนังสือและค่าใช้จ่ายในค่านกิจกรรมต่างๆ
 3. ให้นักเรียนสามารถเดินทางไปเรียนในโรงเรียนที่ไกลบ้านในระยะทางไม่เกิน 10 กิโลเมตรหรือมีความสะดวกในการเดินทาง
 4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ช่วยเหลืองานบ้านและการประกอบอาชีพของผู้ปกครองในช่วงเวลาครึ่งวันหรือในเวลาว่างรักในการทำงานอาชีพของผู้ปกครอง
 5. ให้นักเรียนมีงานทำ สามารถประกอบอาชีพตามสภาพทรัพยากรของท้องถิ่นโดยเฉพาะงานอาชีพตามแนวทางอาชีพของผู้ปกครอง
- หลักการที่จะทำให้การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีปริมาณสูงขึ้น
1. งานนี้ต้องได้รับความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างบุคลากรหลักของกระทรวงและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องของทั้งภาครัฐและเอกชน
 2. ต้องได้รับการประสานงานและความร่วมมือกันระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 3. กำหนดให้โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด ที่มีการบริหารหลักสูตรเป็น 2 โปรแกรมคือโปรแกรมปกติและโปรแกรมในรูปกึ่งระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้นอีกรูปแบบหนึ่ง โดยจัดสอนวิชาสามัญเพิ่มหลักสูตร เพียงครึ่งวันส่วนอีกครึ่งวันเรียนวิชาชีพและไปฝึกหรือช่วยการประกอบอาชีพของนิคมการค้าหรืออาจจัดเวลาเรียนตามความเหมาะสมกับฤดูกาลในการประกอบอาชีพของนิคมการค้าหรือผู้ปกครอง
 4. ลักษณะอาชีพเน้นหนักในลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ
 - 4.1 อาชีพตามแนวทางอาชีพของผู้ปกครอง
 - 4.2 อาชีพต่างๆที่มีทรัพยากรและวิทยากรในท้องถิ่นเกือบหมด
 - 4.3 อาชีพต่างๆตามความต้องการและความเป็นไปได้ในชุมชน
 - 4.4 อาชีพต่างๆที่ดำเนินการในฐานะ เป็นเครือข่ายของหน่วยผลิตใหญ่
 5. ส่งเสริมให้ใช้วิทยากรท้องถิ่นเข้าช่วยครูในการสอนวิชาชีพทั้งในโรงเรียนและ

การฝึกอาชีพในสถานที่ประกอบการของวิทยากรนั้น

6. ช่วยเหลือผู้ปกครองนักเรียนลดค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของเด็กไม่ท้องชำระค่าบำรุงการศึกษา ค่าหนังสือและลดค่าใช้จ่ายในค่านกิจกรรมต่างๆ

7. การบริหารงานใช้โครงสร้างการบริหารงานที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันคือ

7.1 คณะอนุกรรมการการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมจังหวัด

7.2 คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด

7.3 คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด

ทั้งนี้จะต้องประสานงานและร่วมมือกับคณะกรรมการ ออกร์และหน่วยงานอื่นๆ

ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอีกด้วย

8. โครงการนี้ต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้เป็นโครงการเพิ่มเติมในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 ของกรมสามัญศึกษาและกรมสามัญศึกษาจะต้องตั้งงบประมาณขึ้นค่าเงินการตามโครงการนี้โดยเฉพาะ

9. กลุ่มเป้าหมายในโครงการคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจนระดับตำบลจำนวน 235 โรงเรียนและโรงเรียนที่คาดว่าจะจัดตั้งขึ้นใหม่ในช่วงของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ปีงบประมาณ 2530 จะครอบคลุมเป้าหมายนักเรียนชั้น ม.1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นระดับตำบลในเขตพื้นที่เป้าหมายชนบทยากจน 38 จังหวัด

ระยะที่ 2 ปีงบประมาณ 2531 จะครอบคลุมเป้าหมายนักเรียนชั้น ม.1 และ ม.2 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเป้าหมายเดิม

ระยะที่ 3 ปีงบประมาณ 2532 จะครอบคลุมเป้าหมายนักเรียนชั้น ม.1 ม.2 และ ม.3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเป้าหมายเดิม

ระยะที่ 4 ปีงบประมาณ 2533-2534 เป็นช่วงเวลาของการติดตามประเมินผลโครงการและรายงาน

10. เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการนี้จะต้องรณรงค์ในมาตรการต่างๆเพื่อเสริมการขยายโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนเป็นต้นว่า

10.1 ร่วมมือกับโรงเรียนประถมศึกษาจัดชั้นเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้อาคารสถานที่ บุคลากรของโรงเรียนประถมศึกษา

10.2 จัดที่พักในโรงเรียนให้แก่เด็กนักเรียนในชนบทห่างไกล

10.3 ส่งเสริมโครงการโรงเรียนที่โรงเรียนเองมีส่วนร่วมช่วยการดำเนินงาน ของโครงการ

วิธีดำเนินงานตามโครงการ

1. กรมสามัญศึกษาเขียนโครงการนำเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่ออนุมัติพร้อมทั้งจัดทำแนว
ทางบริหารโครงการ คู่มือการบริหารหลักสูตรและเอกสารทางวิชาการต่างๆตามโครงการ
2. จัดประชุมชี้แจงบุคลากรหลักที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินงาน
3. จัดให้มีการสำรวจข้อมูลเพื่อจัดทำแผนและดำเนินการตามมาตรการต่างๆในการ
ขยายโอกาสทางการศึกษา เช่น การจัดตั้งโรงเรียนใหม่ การขยายชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียน
ประถมศึกษา การจัดที่พักในโรงเรียน โครงการโรงเรียนที่โรงเรียนเอง
4. จัดให้มีการสำรวจทรัพยากรและวิทยากรท้องถิ่นและดำเนินการพัฒนาหลักสูตร
วิชาชีพท้องถิ่น
5. เรงรักและสนับสนุนส่งเสริมให้องค์กรกรมการการศึกษา ศาสนาและศิลปะวัฒนธรรม
จังหวัด คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด เป็นกำลังสำคัญในการดำเนิน
งาน พร้อมทั้งสนับสนุนส่งเสริมให้องค์กรและหน่วยงานต่างๆในและนอกกระทรวงศึกษาธิการทั้งภาค
รัฐและเอกชนได้ร่วมมือกันช่วยเหลือสนับสนุนงานตามโครงการ
6. กรมสามัญศึกษาจัดทำบทเรียนสำเร็จรูป สื่อการเรียน อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้
ทั้งภาควิชาสามัญและวิชาชีพให้กับโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมายพร้อมทั้งจัดทำงบประมาณในการดำเนิน
งาน
7. โรงเรียนในกลุ่มเป้าหมายประชาสัมพันธ์และประสานงานเพื่อการรับนักเรียนเข้า
เรียนที่ชั้น ม.1 พร้อมทั้งกำหนดแผนและโครงการในชั้นปฏิบัติการโดยเฉพาะในเรื่องการสอน
วิชาชีพท้องถิ่น
8. จัดให้มีการสัมมนา ศึกษารวมผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์และศึกษานิเทศก์
เพื่อให้ร่วมมือกันดำเนินงานตามโครงการ
9. โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด ตามโครงการ
จะของจัดให้มีการบริหารหลักสูตร เป็น 2 รูปแบบคือ
 - 9.1 การบริหารหลักสูตรในรูปแบบปกติ เช่นเดียวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ทั่วไป
 - 9.2 การบริหารหลักสูตรในรูปแบบกึ่งระบบโรงเรียนที่นักเรียนเรียนวิชาสามัญ

เต็มหลักสูตรเพียงครึ่งวันส่วนอีกครึ่งวันเรียนวิชาอาชีพและการฝึกปฏิบัติงานอาชีพหรือช่วยเหลืองานอาชีพของบุคลากรบิคาบารคาหรืออาจจัดให้มีการเรียนในอีกลักษณะหนึ่งคือ จัดเวลาเรียนและการหยุดพักเรียนตามความเหมาะสมกับคุณของการประกอบอาชีพของบุคลากร

10. จัดให้มีการรายงานผลการดำเนินงานพร้อมทั้งปัญหาและอุปสรรคเป็นระยะ
11. จัดให้มีการประเมินผลคานบบริหารโรงเรียนและท้องถิ่นในช่วงกอบการดำเนินงานโครงการและจัดให้มีการประเมินผลระหว่างและหลังจากการดำเนินงานตามโครงการเป็นระยะๆ ทั้งคานบัจฉินำเข้า กระบวนการและผลที่ได้รับ
12. จัดให้มีการกระบวนกรทั้งคานบคิตตาม นิเทศ ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูผลงานคิเด่นเพื่อเป็นขวัญกำลังใจและแบบอย่างที่ดีในการดำเนินงาน
13. จัดให้มีการประชุมสัมมนาบุคคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครฐและเอกชนภายหลังการดำเนินงานตามโครงการเป็นระยะๆ เพื่อการแกปัญหาและพัฒนาางและการร่วมมือกันในการดำเนินงานตามโครงการ
14. จัดให้มีการประเมินผลกระทบจากการดำเนินงานตามโครงการในเรื่องการอาชีพ เสริมธุรกิจ การโชแรงงานเยาวชน คุณธรรม จริยธรรม การสาธารณสุข รวมทั้งเจตคติต่อการศึกษาของเยาวชน
15. จัดทำสรุปผลการดำเนินงานเพื่อเสนอแนะกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาลในการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี ในปี พ.ศ 2534

งบประมาณ

ปี 2530 รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเป็นเงิน 35763000 บาท โดยเจียคจ่ายและปรับปรุงงบประมาณที่ตั้งไว้แล้วในปี 2530 นำมาโช

ปี 2531 รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเป็นเงิน 88520000 บาท โดยจัดตั้งงบประมาณในปี 2531

ปี 2532-2534 กรมสามัญศึกษาจะจัดตั้งงบประมาณสำหรับโครงการนี้ต่อไป
ผู้รับผิดชอบและผู้สนับสนุนโครงการ

1. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. คณะกรรมการศึกษาจังหวัด
3. คณะอนุกรรมการการศึกษาศาสนาและศิลปวัฒนธรรมระดับจังหวัด
4. คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. **ด้านเศรษฐกิจ** นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถประกอบอาชีพได้โดยเฉพาะอาชีพท้องถิ่นหรืออาชีพของผู้ประกอบการ

2. **ด้านสังคม** เยาวชนมีงานทำในท้องถิ่น ลดปัญหาทางด้านการว่างงานและลดการอพยพจากชนบทสู่เมือง

3. **ด้านเจตคติต่อการศึกษา** นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่หรือนักเรียนที่จบการศึกษาแล้วสามารถช่วยงานบ้านหรือช่วยผู้ประกอบการประกอบอาชีพได้ทำให้ผู้ประกอบการมีเจตคติต่อการศึกษาค้นคว้าและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษามากขึ้น

4. **ด้านความมั่นคงของชาติ**

4.1 เยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติที่ได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความรู้ มีงานทำ มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตสูงขึ้น ย่อมเป็นปัจจัยแห่งการนำไปสู่ความมั่นคงของชาติต่อไป

4.2 ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ ได้รับการพัฒนา ทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นจะส่งผลต่อการพัฒนาบ้านเมืองและสร้างความมั่นคงของชาติ

5. **ด้านการใช้ทรัพยากร** การดำเนินงานภายใต้โครงการนี้ส่งเสริมการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอาชีพท้องถิ่นและการพัฒนาชุมชนชนบท

เกณฑ์การพิจารณาโรงเรียนเข้าโครงการ

1. เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เป้าหมายชนบทยากจนใน 38 จังหวัด
3. เป็นโรงเรียนระดับตำบลที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือนอกเขตสุขาภิบาล
4. จังหวัดสตูล แม่ฮ่องสอนและอุดรศักดิ์ ไม่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นระดับตำบลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เป้าหมายชนบทยากจน จึงได้พิจารณาโรงเรียนระดับอำเภอในพื้นที่ชนบทยากจนคือ โรงเรียนทุ่งหวาวิทย จังหวัดสตูล โรงเรียนบ้านโคกวิทยาคม จังหวัดอุดรศักดิ์ โรงเรียนชนบทวิทยา และโรงเรียนแม่อานอภัยคุณสิริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เข้าโครงการและจังหวัดกำแพงเพชรไม่มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่ชนบทยากจน จึงพิจารณาโรงเรียนปางมะค่าวิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นระดับตำบลที่มีขนาดเล็กที่สุดในจังหวัดที่ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่ชนบทยากจน เข้าโครงการ

ตอนที่ 2 ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

คำว่า "ความเสมอภาค" มิได้หมายความว่า ทุกคนควรได้รับการศึกษาและมั่งงานอาชีพในระดับเดียวกันหมด แต่หมายความว่าทุกคนควรได้รับโอกาสเท่าเทียมกันในอันที่จะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างดีที่สุดเท่าที่ความสามารถของตนเองจะอำนวย (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2517 : 24) นอกจากนี้ยังมีให้คำนิยามของคำว่า "ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา" ไว้หลายท่านเช่น

สุพจน์ ประเสริฐศรี (2517 : 88-89) ได้สรุปความหมายของคำว่า "ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา" ไว้ว่า

ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา วัตถุประสงค์ของการลงทุนในโรงเรียนและผลที่ได้จากโรงเรียนซึ่งหมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนความเสมอภาคทางการศึกษาซึ่งรวมถึงการได้เข้าโรงเรียนและการได้มีโอกาสที่จะพัฒนาสมรรถภาพและทักษะทางปัญญาได้พอๆ กัน ในการศึกษาในระดับเดียวกันแต่หมายถึงว่า ถ้าการเรียนระดับใดระดับหนึ่งด้วยกันแล้วทุกคนควรมีโอกาสที่จะได้เรียนดีที่สุดในภายใต้อบรมที่สูงสุดของตน "โอกาส" หมายถึงสิทธิทางการศึกษา ซึ่งควรจะรวมไปถึงปัจจัยย่อยๆ หลายๆ อย่าง เช่น ความพร้อมของผู้เรียน คุณวุฒิครู สภาพของชั้นเรียน ประเภทของโรงเรียน เป็นต้น

รังสรรค์ ชนพรพันธ์ (2518 : 52) ได้สรุปความหมายของคำว่า "ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา" ไว้ว่า

1. ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาหมายถึง สภาวะการที่ให้การให้หลักประกันแก่เด็กแต่ละคนได้ศึกษาเล่าเรียนตลอดระยะเวลาหนึ่งตามความสามารถและสติปัญญา

2. ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาหมายถึง ปรัชญาการที่เด็กทุกคนมีโอกาสดูแลบริการการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน

3. ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาหมายถึง สภาวะการที่เด็กทุกคนได้รับการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะและความรู้ขั้นพื้นฐานอันจำเป็นแก่การอยู่รอดแห่งชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม

เจมส์ โคลแมน (James Coleman 1975 : 28) ได้สรุปความหมายของ "ความเสมอภาคทางการศึกษา" ว่า

เป็นการให้การศึกษาคือให้เด็กทุกคนได้ศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มที่เพื่อที่จะลดความเหลื่อมล้ำต่างๆ ซึ่งเนื่องมาจากสภาพทางบ้านของเด็กให้น้อยลง อันจะมีผลกระทบต่อชีวิตและการประกอบอาชีพของเด็กในอนาคตด้วย ความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นวิถีทางไปสู่โอกาสในชีวิต

ของบุคคล ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่างกันย่อมมีโอกาสในการเลือกอาชีพแตกต่างกันด้วย เช่น ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาจะไ้ทำงานประเภทหนึ่ง ผู้สำเร็จระดับมัธยมศึกษาหรือ อาชีวศึกษาก็ไ้ทำงานประเภทหนึ่งและผู้ที่สำเร็จระดับอุดมศึกษาก็จะไ้ทำงานอีกประเภทหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป "ความเสมอภาคทางการศึกษา" หมายถึง หลักการใน 2 ประการคือ ความเสมอภาคในการเข้าศึกษาในโรงเรียนและโอกาสที่จะพัฒนาทักษะและความสามารถทางสติปัญญาของเด็กทุกคน โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมและภูมิหลังของเด็ก

ตอนที่ 3 ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อและการไม่ศึกษาต่อ

เพศ

ใ้มีผู้วิจัยไว้หลายท่านศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ เช่น นาวัน รุงรส (2514 : 48) สันัน ประจงจิตร (2514 : 35) และ สุนันทา แสงทอง (2523 : 49) ไ้ผลการวิจัยในลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ เพศมีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังทางการศึกษาหรือ การเรียนต่อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เอลวี (Alvi 1965 : 169) ซึ่งไ้ศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กหญิงในภาคพื้นเอเชียที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาพบว่า ส่วนมากเป็นเพราะความจนและมีการจ้างแรงงานเด็กในงานเกษตรกรรม นอกจากนี้เป็นเพราะทัศนคติที่มีต่อการศึกษาของหญิง นอกจากนี้ ซีเวลและอาร์เมอร์ (Sewell and Armer 1965 : 59-68) กล่าวว่าเพศเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อแผนการศึกษาต่อและเด็กชายจะมีการวางแผนการศึกษาต่อมากกว่าเด็กหญิง

ในขณะที่ผู้วิจัยไ้โดยซัดแย้งกับผลการวิจัยข้างต้นเช่น เทียมจันทร์ จากกัญญาประทีป (2523 : 30) ไ้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 6 ในเขตการศึกษา 7 พบว่า เพศไ้มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาต่อหรือไม่ศึกษาต่อของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวลศิริ พงศ์ถาวรรวิญญู (2529 .: 123) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับความต่องการศึกษาต่อของนักศึกษาในระดับผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร และผลการวิจัยของ บุญเพ็ง ชานัน (2530.: 78) ที่ศึกษาถึงสภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลปีการศึกษา 2528 ที่ไ้ศึกษาต่อและไม่ไ้ศึกษาต่อ พบว่า ไ้มีความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความต่องการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ

อายุ

นักเรียนที่มีอายุต่างกันจะส่งผลต่อการเรียนต่อและไม่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาหรือไม่นั้นในเรื่องนี้ไ้มีนักวิจัยหลายท่านไ้ทำการศึกษาไว้เช่น จากการศึกษาของ สัจจ อุทรานันท์ (2513 : 139) ไ้ศึกษาถึงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและสภาวะเกี่ยวกับตัวเด็กบางประการ

ที่ทำให้เด็กไม่เข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษาภาคบังคับ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เด็กกลุ่มที่จะไม่เรียนต่อส่วนมากมีอายุระหว่าง 11-14 ปี ส่วนเด็กที่จะเรียนต่อมีอายุระหว่าง 8-10 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรามาศ นพยาธร (2520 : 61) ซึ่งได้ศึกษาถึงความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมแบบประสมในกรุงเทพมหานคร และ นวลศิริ พงศ์ถาวรวิญญู (2529 : 72) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับความตองการศึกษาต่อของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังทางการศึกษา และจากการศึกษาของ โกเอก (Goed) อ้างถึงใน นวลศิริ พงศ์ถาวรวิญญู 2529 : 17) ที่ศึกษาแรงจูงใจของนักศึกษาตรีที่จบเข้าศึกษาใหม่ส่วนใหญ่ยังมีอายุน้อย ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ เทียมจันทร์ จากกัญญาประทีป (2523 : 77) ที่ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 7 และผลการศึกษาวิจัยของ บุญเพ็ญ ชานี (2530 : 84) ที่ศึกษาสภาพของผู้นำสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลการศึกษา 2528 ที่ได้ศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาต่อพบว่า อายุของนักเรียนที่ได้ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน

สุขภาพ

ใ้มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียนว่ามีอิทธิพลต่อการเรียนหรือไม่ เช่น หัตถ์นัย อองไพบูลย์ (2503 : 7-13) ได้ค้นหาอุปสรรคในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนครพบว่า นักเรียนป่วยคิดร้อยละ 43.63 เปอร์เซ็นต์ สายตาไม่ดี 21.43 เปอร์เซ็นต์ ส่วนโรคเกี่ยวกับฟัน เป็นหวัดและหมีจำนวนไล่เลี่ยกัน และจากการศึกษาของ ฮาร์ดี้ (Hardy อ้างถึงใน สังกัด อุทรานันท์ 2513 : 16) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมที่ออกจากโรงเรียนก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาในมลรัฐยูทาห์ พบว่า การออกจากโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับโรคภัยไข้เจ็บในครอบครัวส่วนใหญ่ไม่มีการออกกำลังกายที่นาน การปฏิบัติในการรักษาเมื่อเวลาเจ็บป่วยไม่ถูกต้องและยังพบว่า พวกที่ออกจากโรงเรียนกลางคันมีมาตรฐานในการรับประทานอาหารต่ำ

จากรายงานเกี่ยวกับเด็กที่อยู่นอกโรงเรียนและเด็กออกโรงเรียนกลางคันของยูเนสโก (UNESCO 1966 : 6) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่เด็กออกจากโรงเรียนก่อนจะสำเร็จการศึกษาว่า เกิดจากสาเหตุต่อไปนี้คือ

1. มีอาหารไม่เพียงพอจึงทำให้สุขภาพไม่แข็งแรงและอ่อนแอ
2. ผู้ปกครองต้องการให้เด็กช่วยทำงานบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูที่ทำการเพาะปลูก

3. เรียนไม่ทันเพื่อนและสอบตกซ้ำชั้น
 4. หลักสูตรและการสอนไม่สอดคล้องกับความต้องการทางจิตใจและสังคมของเด็ก จึงทำให้เด็กไม่อยากไปโรงเรียน
 5. เด็กขาดความสะดวกสบายในโรงเรียนเช่น ซากอาหารกลางวัน ไม่มีของเล่น และสุขาภิบาลในโรงเรียนไม่ดีพอ
- สังค อูทรานันท์ (2513 : 140) กล่าวว่า สำหรับลักษณะเกี่ยวกับสุขภาพนั้นไม่มีผลต่อการเรียนต่อหรือไม่เรียนต่อของเด็ก

ลำดับที่ของการเป็นบุตร

ในการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 7 ของ เข็มจันทร์ จากศึกษาปีที่ 1 (2523 : 74) โดยครั้งนี้ ลำดับที่ของการเป็นบุตร พบว่า กลุ่มจังหวัดที่มีอัตราการเรียนต่อปานกลาง ลำดับที่ของการเป็นบุตร เป็นตัวแปรที่จะทำให้นักเรียนได้เข้าศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาต่อ แต่เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น มีสัมประสิทธิ์เท่ากับ .23176 ซึ่งเป็นลำดับสุดท้ายเมื่อเทียบกับสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอื่นที่นำมาพิจารณาและจากการศึกษาของ นวลศิริ พงศ์ดาววิทยุ (2529 : 55) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับความต้องการศึกษาต่อของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 ส่วนใหญ่เป็นบุตรคนที่ 2 รองลงมาเป็นบุตรคนที่ 3 คนที่ 1 คนที่ 4 คนที่ 5 คนที่ 6 คนที่ 7 และคนที่ 8 ตามลำดับ

นอกจากนี้ บุญเพ็ญ ชานี (2530 : 53) ซึ่งได้ศึกษาถึงสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลปิตารศึกษา 2528 ที่ได้ศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาต่อ ยังพบว่า ในกลุ่มนักเรียนที่ได้ศึกษาต่อเป็นบุตรคนกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.67 รองลงมาเป็นบุตรคนหัวปี คิดเป็นร้อยละ 24.58 และน้อยที่สุดเป็นบุตรคนสุดท้อง คิดเป็นร้อยละ 6.55 สำหรับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อส่วนใหญ่เป็นบุตรคนกลาง คิดเป็นร้อยละ 73.91 รองลงมาเป็นบุตรคนหัวปี คิดเป็นร้อยละ 20.65 และน้อยที่สุดเป็นบุตรคนสุดท้อง คิดเป็นร้อยละ 5.44

จุดมุ่งหมายในการเรียน

ในการศึกษาเรื่องแรงจูงใจของนักศึกษาสตรีที่กลับเข้าศึกษาใหม่ โกอเอด (Goat 1984 : 2952A) ได้ผลการทอมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างว่า แรงจูงใจที่ทำให้กลับเข้าศึกษาใหม่คือ เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางอาชีพ เพื่อความพอใจของตน เพื่อส่งเสริมสถานะทางการทำงาน เพื่อทำตนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อได้รับวุฒิที่สูงขึ้นและ

เพื่อสนองความต้องการของสังคมควย และจากการศึกษาของ อัจฉรา กัลยาณชาติ (2524 : ๑) ที่ศึกษาเหตุจูงใจและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เข้าศึกษาในหลักสูตรการศึกษายุใหญ่ สายสามัญระดับ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เหตุจูงใจของนักศึกษาส่วนใหญ่คือ ต้องการหา ความรู้เพิ่มเติมและนำความรู้ที่ได้ไปศึกษาต่อหรือปรับปรุงงานอาชีพที่ทำได้ดีขึ้น นอกจากนี้ นวลศิริ พงศ์ถาวรวิญญู (2529 : 42) ซึ่งได้ศึกษาดังความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับความตอง การศึกษาต่อของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษายุใหญ่ แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเรียนเพื่อประกอบอาชีพที่มีรายได้ความมั่นคง รองลงมาคือ เรียนเพราะตรงกับความถนัดและความสามารถของตน เพื่อประกอบอาชีพอิสระ เพื่อประกอบอาชีพที่มีอิสระสูง เพื่อประกอบอาชีพเกี่ยวกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองและอื่นๆ ตามลำดับ

จุดมุ่งหมายค่านาอาชีพ

พลศรีหลวงวิจิตรวาทการ (อ้างถึงใน พ่วง อภิสัทธี 2526 : 29) ได้เขียนไว้ใน เรื่อง กุศโลบายตอนหนึ่งว่า "คนทุกคนในโลกต้องทำงาน ผู้ใดไม่ทำงานผู้นั้นไม่มีสิทธิ์จะเป็นมนุษย์ ในโลก" จึงเป็นเครื่องยืนยันว่า อาชีพเป็นเรื่องสำคัญของมนุษย์ของศึกษาเล่าเรียนอยู่ทุกวันนี้ก็ เพื่อแสวงหาความรู้และทักษะเพื่อออกไปประกอบอาชีพ

วัตเพนเบอร์ก (Wattenberg 1955 : 356) กล่าวว่า ในการเลือกอาชีพของ เด็กวัยรุ่นมักประสบความขัดแย้งระหว่างความสามารถกับความปรารถนาของตนเอง ส่วนเบลคเบอร์น (Blackburn 1975 : 4152) ศึกษาความสัมพันธ์ของระดับความมุ่งหวังทางอาชีพ ความคาดหวังเกี่ยวกับอาชีพ ระดับความมุ่งหวังทางการศึกษาและความคาดหวังเกี่ยวกับการศึกษาของ นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่สุทธายในนอร์ธอีสต์ เท็กซัส (Northeast Texas) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงจะมีความคาดหวังเกี่ยวกับอาชีพสูงและความมุ่งหวังทาง การศึกษาสูง ส่วน สวัสดิ์กี บรรเทิงสูง (2509 : 34) ได้ทำการสำรวจปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับการ เลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 425 คน พบว่า นักเรียนที่เรียน อยู่ในระดับต่ำมีความต้องการ เลือกอาชีพในระดับมหาวิทยาลัยน้อยกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับ สูง นั่นคือจุดมุ่งหมายในค่านาอาชีพจะมีความสัมพันธ์กับระดับชั้นที่นักเรียนต้องการศึกษานั้นเอง นอก จากนี้ นวลศิริ พงศ์ถาวรวิญญู (2529 : 45) พบว่า นักศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 ส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายในค่านาอาชีพวิทยาศาสตร์ รองลงมาเป็นการทำงานคานศิลป์ งานเสมียน งานคานการคานวณ งานจักรกล ไม่มีจุดมุ่งหมาย งานบรรณกรรม งานบริการสังคม งานชักชวน โฆษณา งานนอกสำนักงานและงานคานตรี ตามลำดับ

อาชีพนิคมารคาหรือผู้ปกครอง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทางที่ผ่านมา พบว่า อาชีพของนิคมารคาหรือผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนอย่างมาก เช่น

จากรายงานศึกษาวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2519 : 12-24) เกี่ยวกับสาเหตุที่เด็กไม่เข้าสอบในโรงเรียนประชาบาล จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า สาเหตุสำคัญคือ อาชีพหลักของผู้ปกครองของนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ไร่ร้าง และอาชีพเบ็ดเตล็ดอื่นๆ ซึ่งอาชีพดังกล่าวนี้เป็นอาชีพที่กระทำเพื่อการยังชีพในแต่ละวันเท่านั้นจึงไม่ไต่สนใจในการเรียนของบุตร แมวบุตรจะไม่ไปโรงเรียนหรือไม่เข้าสอบก็มีไต่สนใจ คงสนใจเฉพาะการให้บุตรช่วยทำงานเท่านั้น

สังค อุทรานันท์ (2513 : 140-142) ไต่ศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและสภาวะเกี่ยวกับตัวเด็กบางประการที่ทำให้เด็กไม่เข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษามาศิงคัม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ปกครองของเด็กที่ไม่เรียนต่อส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและไร่ร้าง ส่วนผู้ปกครองของเด็กกลุ่มที่เรียนต่อส่วนมากจะประกอบอาชีพรับราชการ ค้าขายและช่างฝีมือ

บุกาทิพย์ กระหม่อมทอง (2521 : 63) ก็ไต่ค้นพบที่คล้ายคลึงกับ สังค อุทรานันท์ กล่าวคือ พบว่า นिकाที่ประกอบอาชีพที่ไต่ความสามารถสูง เช่น รับราชการ พอลา ขางบริการ มีความต้องการให้บุตรเรียนในระดับสูงมากกว่านिकाที่ประกอบอาชีพที่ไต่ความสามารถต่ำ เช่น อาชีพเกษตรกรรม

จันทนา นนทิกร (2521 : 117-118) ไต่ศึกษาความสัมพันธ์สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวกับประเภทของโรงเรียนที่นักเรียนเข้าศึกษาต่อ พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองอาชีพรับจ้างและเกษตรกร จะเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมสามัญมากเพราะเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตเกษตรกรรมหรือเป็นโรงเรียนประจำอำเภอ ส่วนนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมแบบประสมนั้นจะมีผู้ปกครองที่มีอาชีพธุรกิจและอาชีพอื่น่มาก อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองที่เป็นนักธุรกิจนั้นเห็นความสำคัญของโรงเรียนที่มีการสอนวิชาเลือกตามความถนัดของนักเรียน ส่วนนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนโครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาสวนภูมิภาคและโรงเรียนราษฎรนั้นมีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับราชการและค้ายขาย

อุดม ภูประคิษฐ์ (2521 : 159) ไต่ศึกษาเกี่ยวกับ โอกาสการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามประเภทโรงเรียน สถานภาพส่วนตัวและผลการเรียนของนักเรียน

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สักส่วนของนักเรียนที่มีความสามารถที่มีอาชีพที่ต่างกันได้เข้าศึกษา
 ต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประเภทต่างๆแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาของ เทียมจันทร์ จากทัศนูปรูปะทีป (2523 : 74) พบว่า นักเรียน
 ที่มีความสามารถประกอบอาชีพธุรกิจ รับราชการและค้าขายได้เข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษามากกว่า
 นักเรียนที่มีความสามารถประกอบอาชีพรับจ้างและเกษตรกรกรรม และพบว่า นักเรียนที่ได้เข้าศึกษาต่อ
 ส่วนใหญ่แล้วสามารถประกอบอาชีพมากกว่ามารดาของนักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อ

ในต่างประเทศก็ใ้มีนักการศึกษาให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับอาชีพของบิดามารดากับ
 โอกาสทางการศึกษาของเด็กอย่างกว้างขวางเช่นกัน เช่น

โกเบิล (Goble 1957 : 145-150) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหานิสิตที่ลาออกจาก
 มหาวิทยาลัยไมอามี่กลางคัน พบว่า ผู้ที่เรียนจบส่วนมากมีผู้ปกครองประกอบอาชีพที่ไว้วิชาชีพชั้น
 สูง ส่วนนิสิตที่ออกจากมหาวิทยาลัยก่อนที่สำเร็จการศึกษานั้นส่วนมากผู้ปกครองอาชีพเป็นเสมียน
 ขาของหรือประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม

ซิลแลน (Clelen 1962 : 266) พบว่า ระดับอาชีพของบิดามารดามีความสัมพันธ์
 ทางบวกกับโอกาสการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย กล่าวคือ ถ้าบิดามารดามีอาชีพระดับสูง บุตร
 จะมีแนวโน้มที่จะได้ เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยด้วย

เอลเดอร์ (Elder 1965 : 85) กล่าวว่า บิดาของนักเรียนที่ทำงานรับราชการ
 หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามสำนักงานต่างๆ บุตรมักเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างต่ำ

เอ็ดดี้ (Eddy 1969 : 2558-2559) ได้ศึกษาเพื่อจัดองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ
 การศึกษาและการเลือกอาชีพของนักเรียนจากมากไปหาน้อย พบว่า อาชีพของบิดามารดามีอิทธิพล
 มากที่สุด

เฟลา และ ฮัลเซย์ (Floud and Halsey 1969 : 213) พบว่า โอกาสในการ
 เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนในสหรัฐอเมริกา ที่สำเร็จจากโรงเรียนมัธยมศึกษา
 ตอนปลาย (Senior High School) หรือโรงเรียนมัธยมศึกษา (Grammar School) ระดับ
 ของสังคมที่แตกต่างกันจะมีโอกาสเข้าเรียนแตกต่างกัน ผู้ที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพชั้นสูงมักจะมี
 โอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพในระดับต่ำ แม้ว่าจะเป็นผู้
 ที่มีสติปัญญาในระดับเดียวกันก็ตาม

สโมค (Smoke 1975 : 160) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบนักศึกษาที่เรียนไม่
 สำเร็จและสำเร็จจากมหาวิทยาลัยอินเดียนาในปีการศึกษา 1975 พบว่า นักศึกษาที่เรียนไม่สำเร็จ

นั้นเป็นนักศึกษาที่มาจากชนบทมากกว่านักศึกษาที่พักอยู่หรือเป็นคนที่อยู่ในตัวเมืองถึง 2 เท่า บุตร
ของพนักงานอาชีพชั้นสูงมีโอกาสเรียนสำเร็ประมาณ 65 % ของนักเรียนที่เขาเรียนทั้งหมด

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองนั้น
มีความสัมพันธ์กับโอกาสทางการศึกษาของเด็กอย่างมากเพราะบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีอาชีพ
ต่างกันนั้นย่อมมีแนวคิดและเหตุผลในการจัดการศึกษาให้กับบุตรธิดาแตกต่างกันด้วย อย่างไรก็ตาม
เรื่องอาชีพที่ยอมส่งผลไปสู่อายไคและสภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัวด้วย

รายไคของบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนและความมั่นคงทางการเงินของ

ครอบครัว

นับเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการศึกษาต่อของบุตร เพราะในการศึกษาต่อไม่ว่าจะเป็น
ระดับใดก็ตามจำเป็นต้องใช้เงิน การส่งเสียบุตรให้ศึกษาต่อจึงไม่เพียงแต่จะทำให้รายจ่ายของ
ครอบครัวมากขึ้นเท่านั้นหากยังทำให้ครอบครัวต้องสูญเสียรายไคที่พึงไคจากการหางานทำของบุตร
อีกด้วย ในประเทศไทยมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรายไคของบิดามารดากับการศึกษา
เอาไว้หลายท่านด้วยกันดังเช่น ศิริ วรศิริ (2513 : 49) ไคสำรวจภาวะการศึกษาของประชากร
ในบริเวณขอนแก่น ตำบลลุมพินี อำเภอปทุมวัน กรุงเทพมหานคร พบว่า บิดามารดามีรายไคสูง
บุตรหลานก็ได้รับการศึกษาสูง บิดามารดามีรายไคต่ำบุตรหลานก็จะได้รับการศึกษาต่ำไปด้วย
ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นาคด คูประวิติ (2517 : 70) ที่พบว่า ครอบครัวที่มีฐานะดี
ส่วนใหญ่มักมีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะ
ยากจน และอัตราส่วนของความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจะลดลงตาม
ลำดับของระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและผลการศึกษาของ นาคด คูประวิติ ดังกล่าว
เป็นไปในทำนองเดียวกับ ทราวมาศ นพยาธร (2520 : 88) พบว่า รายไคของบิดาและรายไค
ของมารดามีความสัมพันธ์กับความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ
.01 และนภาพิชย์ กระทบทอง (2522 : 66) พบว่า บิดาที่มีฐานะยากจนจะมุ่งหวังให้
นักเรียนเรียนเพียงชั้นประถมศึกษามากกว่าบิดาฐานะปานกลางและร่ำรวย

สังค อุทรานันท์ (2513 : 35) ไคทำการศึกษารื่องสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคมและ
สภาวะเกี่ยวกับตัวเด็กบางประการที่ทำให้เด็กไม่สามารถเข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย
ในเขตการศึกษารากมัยคัม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่มีโอกาสเข้าเรียน
ก็คือ รายไคของครอบครัว แต่เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดที่มีอัตราการเรียน
ต่อค่า รายไคของบิดาไม่เป็นตัวแปรในการแยกกลุ่มนักเรียนที่เรียนต่อและไม่เรียนต่อ แต่รายไค

ของมารดาเป็นตัวแทนที่ไร้นัยกมลนักเรียนได้

นวลศิริ พงศ์ถาวรวิญญู (2529 : 118) ใ้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
ภูมิหลังกับความตองการศึกษาของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์ระดับที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร
พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ประกอบอาชีพและไม่มียาไรได้ ผู้ปกครองของนักศึกษาที่มีบิดามารดา
ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เดือนละมากกว่า 4000 บาท เมื่อพิจารณาถึงความมั่นคงด้าน
การเงินของครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่รายรับพอๆกับรายจ่ายและรายจ่ายที่เป็นค่าใช้จ่ายครอบครัว
คือรายจ่ายที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ส่วนบิดามารดานักศึกษาที่มีอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้ไม่เกิน
4000 บาทต่อเดือน สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวรายรับน้อยกว่ารายจ่ายและรายจ่ายที่เป็นใช้จ่าย
ครอบครัวคือรายจ่ายที่เกี่ยวกับการศึกษา และจากการศึกษาในทำนองเดียวกัน บุญเพ็ง ชานี
(2530 : 85) ได้ศึกษาถึงสถานการณ์ของผู้สำเร็จการศึกษาสังกัดเทศบาล ปีการศึกษา 2528
ที่ได้ศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาต่อ พบว่า รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนที่ได้ศึกษาต่อ
นั้น บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีรายได้มั่นคงโดยเฉลี่ยแล้วมีรายได้เฉพาะหัวหน้าครอบครัวไม่ต่ำ
กว่า 2000 บาทต่อเดือน ในขณะที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อนั้นหัวหน้า
ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเกินกว่า 2000 บาท มีจำนวนน้อย แสดงให้เห็นว่าระดับเศรษฐกิจ
ของครอบครัวมีแนวโน้มว่าจะทำให้สภาพการศึกษาต่อของนักเรียนแตกต่างกันด้วย

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ เรมเมอร์ (Remmers 1965 : 227-228) ได้
เป็นผู้อำนวยการในการหยั่งเสียงนักเรียนระดับเตรียมอุดมของมหาวิทยาลัย Purdue ในเรื่อง
เกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็นและความมุ่งปรารถนาของนักเรียน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
กับความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป พบว่า นักเรียนที่มาจากสภาพเศรษฐกิจสังคมระดับ
กลาง มีความมุ่งปรารถนาในการศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่มาจากสภาพเศรษฐกิจสังคมต่ำอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ครอส (Krauss 1964 : 868) ที่พบว่า
นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลางมีแนวโน้มที่จะได้รับการศึกษาต่อใน
ระดับชั้นสูงมากกว่าเด็กของกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ และจากการศึกษา
ของ ฮาร์บิสันและไมเออร์ (Harbison and Myers 1964 : 11) พบว่า เด็กวัยรุ่นในช่วง
อายุ 15-19 ปี จากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะมีโอกาสได้รับการศึกษาต่อโดยไม่หยุด
ชะงัก เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาต่อเพราะต้องออกจาก
โรงเรียนมาทำงานเพื่อหารายได้

คริสโตเฟอร์ เจง (Christopher Jencks 1971 : 71) พบว่า จำนวนนักเรียน

ที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะมีรอยที่ไค้เขาเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชนน้อยกว่าพวกที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง ในขณะที่พวกที่มีรายได้สูงมีจำนวนรอยละที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยหลักสูตร 4 ปี ของรัฐบาลน้อยกว่าที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ส่วนนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ปานกลางจะมีรอยละที่ไค้เรียนในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยใกล้เคียงกัน

ฮอรร็อก และ ฟลอรี (Horrocks and Flory) อ้างถึงใน นวี จอยสำเนา 2520 : 26) ได้ศึกษาความปรารถนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาและวิทยาลัย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาที่มีสภาพทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ ปรารถนาการศึกษาของน้อยกว่านักเรียนที่มีสภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง

ขนาดของครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนบุตรหลานที่อยู่ในความรับผิดชอบ จำนวนบุตรหลานที่กำลังศึกษาเล่าเรียน ตัวแปรเหล่านี้อาจจะส่งผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อต่างกัน เช่น จากการศึกษาของ สังก์ อูรานันท์ (2513 : 140) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและสภาวะเกี่ยวกับตัวเด็กบางประการที่ทำให้เด็กไม่เข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษามัคคังคัม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครอบครัวของเด็กที่ไค้ศึกษาต่อและไม่ไค้ศึกษาต่อ ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนสมาชิกในครอบครัวหรือจำนวนบุตรหลานที่อยู่ในความรับผิดชอบ เพ็ญศรี วงศ์พุกา (2514 : 76) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไทยในชนบทเลือกทำงานหรือศึกษาต่อจากการศึกษามัคคังคัม พบว่า ขนาดของครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการศึกษามัคคังคัมของบุตร ครอบครัวที่มีบุตรมากจำนวนรอยละของบุตรที่ศึกษาต่อจะน้อยกว่า ครอบครัวที่มีบุตรน้อยและครอบครัวที่มีบุตรเพียงคนเดียวมีโอกาสศึกษาต่อมากที่สุด

จัญญ พานิชย์ฉลินไชย (2520 : 182) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโอกาสการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของนักเรียนในภาคเหนือ พบว่า นักเรียนที่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัวเกินกว่า 4 คน ไค้เขาเรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 46 และนักเรียนที่มีจำนวนพี่น้องไม่เกิน 4 คน ไค้เขาเรียนต่อในมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 54

สถาพร ชูโต (2521 : 116) ได้ศึกษาดังโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวนตามสถานภาพส่วนตัวและผลการเรียนของนักเรียนภาคกลาง พบว่า นักเรียนที่ไค้ศึกษาต่อมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีพี่น้อง 1-4 คน ไค้เข้าศึกษาโรงเรียนรัฐบาลรอยละ 35.33 ไค้เข้าศึกษาในโรงเรียนราษฎร์รอยละ 43.53 นักเรียนที่มีพี่น้อง 4 คนขึ้นไป ไค้เข้าศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลรอยละ 64.67 ไค้เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนราษฎร์รอยละ 56.47

นวลศิริ พงศ์ถาวรวิญญู (2529 : 91) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับความทองการศึกษาต่อของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเซิร์จระดับที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร พบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวกับความทองการศึกษาต่อของนักศึกษาที่ทองการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อเป็นไปเท่ากันคือ นักศึกษาส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 5-7 คน และพบอีกว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวกับความทองการศึกษาต่อไม่สัมพันธ์กัน

บุญเพ็ง ชานี (2530 : 78) ได้ศึกษาถึงสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนพระปริยัติธรรมสงฆ์ศึกษาสงฆ์ศึกษา 2528 ที่ได้ศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาต่อ พบว่าจำนวนที่ทองรวมบิตามารดาเดียวกัน 4-6 คน ในกลุ่มที่ไม่ได้ศึกษาต่อมีแนวโน้มว่าจำนวนที่ทองรวมบิตามารดาเดียวกันมากกว่ากลุ่มที่ได้ศึกษาต่อโดยจำนวนที่ทองรวมบิตามารดาเดียวกันของกลุ่มที่ไม่ได้ศึกษาต่อมีจำนวนที่ทองจำนวน 7 คน ขึ้นไปถึงร้อยละ 40.22 ในขณะที่กลุ่มที่ได้ศึกษาต่อมีที่ทอง 7 คน ขึ้นไปเพียงร้อยละ 20.00 เท่านั้น และในกลุ่มที่ไม่ได้ศึกษาต่อนั้นไม่ปรากฏว่ามีจำนวนบุตรคนเดียวของครอบครัว ในขณะที่กลุ่มที่ได้ศึกษาต่อมีถึงร้อยละ 3.10

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ โอฟิม (Ophiem 1980 : 4459) พบว่า นักศึกษาหลักสูตร 4 ปี ของมหาวิทยาลัยเคนซัส (Kansas State University) ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 1978 โดยส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีบุตรมากกว่า 3 คนขึ้นไป

สถานภาพการสมรสของบิดามารดา

ใ้มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพการสมรสของบิดามารดาว่ามีอิทธิพลต่อสถานภาพการศึกษาของนักเรียนหรือไม่ เช่น พราวมาศ นนทยาธร (2520 : 77) พบว่า สถานภาพการสมรสของบิดามารดาและความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กัน ส่วนสุนันทา แสงทอง (2523 : 76) กลับพบว่า นักเรียนที่บิดามารดามีสถานภาพการสมรส มีความมุ่งหวังทางการศึกษาสูงกว่านักเรียนที่บิดามารดาเป็นหม้าย หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่บิดามารดามีสถานภาพการสมรสทำให้สภาพครอบครัวมีความอบอุ่นมั่นคง บิดามารดาคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจจึงมีความมุ่งหวังทางการศึกษาสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ เพราะยอมจะมีภาระมากกว่าจึงทำให้ขาดความอบอุ่นและขาดกำลังใจ

นวลศิริ พงศ์ถาวรวิญญู (2529 : 95) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับความทองการศึกษาต่อของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเซิร์จระดับที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับความทองการศึกษาต่อของนักศึกษา ที่ต้องการศึกษา

ทอและไม่ต้องการศึกษาต่อไปในตนเองเดียวกันคือ นักศึกษาส่วนใหญ่บิตามารคายังมีชีวิตอยู่ และอยู่ด้วยกัน รองลงมาบิตาถึงแกกรรม บิตามารคายังมีชีวิตอยู่แต่แยกกันอยู่ มารคถึงแกกรรม และบิตามารคถึงแกกรรม ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญเพ็ง ชานี (2530 : 7) ที่พบว่า บิตามารคของนักเรียนที่ศึกษาทอและไม่ศึกษาทอยังคงอยู่ร่วมกันแต่เกิดพิจารณาถึงสภาพ การหย่าร้างและการ เป็นหม้ายในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแกกรรมแล้ว นักเรียนที่ไม่ศึกษาทอ สภาพที่บิตามารคหย่าร้างกันและเป็นหม้ายสูงกว่านักเรียนที่ใดศึกษาทอ

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ คนคเซน (Knudsen 1965 : 15-16) สาเหตุที่ทำให้นักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคันมีอยู่ 2 ประการคือ เนื่องจากการ และการสอบตกซ้ำชั้นของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ โกวานและโดมอส (Gowan and Domos 1966 : 102-103) ได้กล่าวสรุปถึงสาเหตุที่เด็กออกจากโรงเรียนกลางคันว่า ประเด็นที่สำคัญ ประการหนึ่งคือ ความอบอุ่นทางบ้าน เด็กออกจากโรงเรียนกลางคันส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ บิตามารคแยกกันอยู่

ระดับการศึกษาของบิตามารค

ระดับการศึกษาของบิตามารคเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความมุ่งหวังทางการศึกษาของ บุตร บิตามารคที่ได้รับการศึกษาที่ต่ำกว่ามัธยมเห็นความสำคัญของการศึกษาต่างกันและบุตรยอมได้ รับการกระทำทางกันด้วย ดังเช่น จากการศึกษาของ สัจจิต อุทรานันท์ (2513 : 140) พบว่า เด็กกลุ่มที่จะไม่เรียนต่อส่วนมากจะมีแม่ปกครองที่เรียนต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา 4 หรือไม่ได้เรียนหนังสือ เลย ส่วนแม่ปกครองของเด็กกลุ่มที่ใดเรียนต่อส่วนมากจะมีแม่ปกครองที่เรียนจบตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา 4 ขึ้นไป เนื่องจากแม่ปกครองกลุ่มที่จะไม่เรียนต่อเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อย ดังนั้นจึงไม่สนใจและไม่เอาใจใส่ต่อการศึกษาลูกเรียนของบุตรหลานของตน ขณะเดียวกันก็ไม่สนับสนุนให้บุตรหลาน เรียนต่อในชั้นสูงๆ ด้วย

ขวัญใจ เลอรัจันท์ (2514 : 52) ศึกษาการเลื่อนฐานะทางสังคมของประชากรไทย พบว่า การศึกษาของบุตรมักจะมีความสัมพันธ์กับการศึกษาของบิดาคือ ถ้าบิดามีการศึกษาสูงก็มีแนวโน้มที่จะส่งบุตรให้ได้รับการศึกษาสูงด้วยและไม่เป็นเช่นนั้น ชูเพ็ญศรี วงศ์พิทยา (2514 : 76) พบว่า ระดับการศึกษาของบิดามีส่วนสำคัญต่อการศึกษารองของบุตรอย่างมาก บิดาที่ได้รับการศึกษาสูง อัตราส่วนของบุตรที่เรียนต่อจะมากกว่าบุตรที่บิดาได้รับการศึกษาต่ำหรือไม่เคยเรียนหนังสือเลย คือบิดาที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษา 4 หรือบิดาไม่ได้เรียนหนังสือมาก่อนบุตรมีโอกาสเรียนต่อ มีเพียงร้อยละ 8.3 และ 7.2 ตามลำดับ ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ

นาคล คัมประวัต (2517 : 70) ที่พบว่า บิคามารคาที่ได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาที่ 4 ขึ้นไป ส่วนใหญ่จะมีความมุ่งหวังให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป บิคามารคาที่ได้รับ การศึกษากว่าชั้นประถมศึกษา 4 และไม่เคยได้รับการศึกษาส่วนใหญ่จะมีความมุ่งหวังให้บุตรได้ รับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา

จากการศึกษาของ จรูญ พานิชย์ฉินไชย (2521 : 181) พบว่า นักเรียนที่บิคา มารคาในระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ นักเรียนมีโอกาสดำเนินการศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนมากบิคามารคาการศึกษาต่ำกว่าระดับชั้นประถมศึกษาที่ 7 สำหรับนักเรียนที่ขาดโอกาสทาง การศึกษาต่อเป็นกลุ่มนักเรียนที่บิคามารคาการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาที่ 4

เอกาทิพย์ กระจ่อมทอง (2522 : 110) พบว่า บิคาที่ไม่มีการศึกษาเลยในเขต ชนบทของการให้บุตรศึกษาสูงกว่าคนเล็กน้อยคือระดับประถมศึกษาเท่านั้นและมากกว่า 1 ใน 4 ของบิคามารคาที่ไม่มีการศึกษาในเขตเมือง ของการให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป

เทียมจันทร์ จากัญญาประทีป (2523 : 74-75) ใ้ค้นว่าระดับการศึกษาของบิคา มารคาเป็นตัวแปรที่ไขแยกกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ พบว่า ระดับการศึกษาของ บิคาเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการไขแยกกลุ่มนักเรียน ส่วนระดับการศึกษาของมารคาเป็นตัวแปร ที่มีส่วนเพียงเล็กน้อยในการไขแยกกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อและไปเดียวกันนี้

สุนันทา แสงทอง (2523 : 106) พบว่า โดยส่วนรวมนักเรียนที่บิคาได้รับการศึกษาระดับ อุดมศึกษามีความมุ่งหวังทางการศึกษาสูงสุด รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาและระดับประถมศึกษา ตามลำดับ

นวลศิริ พงศ์ถาวรวิญญู (2529 : 96-97) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างระดับ การศึกษาของบิคากับความต้องการศึกษาต่อของนักศึกษาที่ต่อการศึกษาต่อและไม่ต่อการศึกษา ต่อ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไปในทำนองเดียวกันคือ บิคาที่มีความรู้ระดับประถมศึกษา รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและวุฒิมัธยมศึกษาโดยไม่ได้เรียนมาจากโรงเรียน ส่วน การศึกษาของมารคานั้นนักศึกษาก่อนการศึกษาคือส่วนใหญ่มารคามีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา วุฒิมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่ได้เรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาก่อนการศึกษาคือส่วนใหญ่มารคามีการศึกษาระดับ ประถมศึกษา รองลงมา วุฒิมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่ได้เรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา ตามลำดับ

จากการศึกษาของ บุญเพ็ง ชานี (2530 : 68) พบว่า ในกลุ่มนักเรียนที่ได้ศึกษา
 ทอส่วนใหญ่มิสามารถหรือผูกครองจบชั้นประถมศึกษาที่ 4 แต่ไม่เกินชั้นประถมศึกษาที่ 7 คิดเป็น
 ร้อยละ 59.66 รองลงมาจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ไม่เกินชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็น
 ร้อยละ 13.10 น้อยที่สุดจบระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 0.34 สำหรับกลุ่มนักเรียนที่ได้ศึกษา
 ทอนั้น พบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผูกครองจะจบชั้นประถมศึกษาที่ 7 เป็นส่วนมาก
 นอกจากนั้นจะจบสูงกว่าชั้นประถมศึกษาที่ 7 มีเพียงร้อยละ 6.55 เท่านั้นที่ได้รับการศึกษาคำกว่า
 ชั้นประถมศึกษาที่ 4

จากการสัมภาษณ์ผูกครองนักเรียนแถบชานเมืองกรุงเทพมหานครของ แชนนอน
 (Shannon 1964 : 169-173) พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำคือผู้ที่ไม่เคยได้รับ
 การศึกษาในโรงเรียนและผู้ที่ไม่จบชั้นประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้บุตรได้เรียนหนังสือใน
 ชั้นสูงๆ ถึงแม้จะเห็นว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นแก่บุตร แต่ก็ไม่ต้องการให้บุตรเรียนต่อ เมื่อจบ
 ชั้นประถมศึกษาที่ 4 เพราะต้องการให้บุตรประกอบอาชีพเกษตรกรรมสืบต่อจากตน

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ เบเบอร์ (Baber 1975 : 395-396)
 ครอส (Krauss 1964 : 405) เอลเดอร์ (Elder 1965 : 85) และอดัมส์
 (Adams 1967 : 364-367) ได้ผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของบิดา
 มารดากับระดับการศึกษาของบุตร เป็นไปในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ บิดามารดาที่มีระดับ
 การศึกษาสูงบุตรจะมีแนวโน้มที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้นไปด้วย

แกรสและฮอลล์ (Glass and Hall 1970 : 181-182) ได้ศึกษาถึงระดับ
 การศึกษาของหัวหน้าครอบครัวกับการเลือกฐานะทางสังคมในสหราชอาณาจักร พบว่า
 ระดับสังคมของบิดามีส่วนสำคัญที่จะทำให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับต่างๆกันคือ ถ้าบิดามี
 การศึกษาคำก็จะมีความคิดให้บุตรก้าวหน้าและได้รับการศึกษาสูง

ความคาดหวังของบิดามารดาเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพของบุตรกับการศึกษาต่อ
ใ้มีผู้สนใจเกี่ยวกับความคาดหวังของบิดามารดาเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพของบุตร
 วาจะส่งผลต่อการศึกษาหรือไม่ เช่น ดกทิพย์ กระหม่อมทอง (2520 : 110) พบว่า บิดาที่
 อาศัยอยู่ในเขตเมืองหกระดับชั้นฐานะทางเศรษฐกิจทางมุ่งหวังให้บุตรของคนเรียนในระดับ
 มัธยมศึกษาขึ้นไปมากที่สุด รองลงมาคือ มุ่งหวังให้บุตรได้เรียนเท่าที่สามารถจะเรียนได้และบิดา
 ที่มีฐานะร่ำรวยจะมุ่งหวังให้บุตร เรียนในระดับมัธยมศึกษาที่สูงกว่าบิดาที่มีฐานะปานกลางและยากจน
 ส่วนบิดาที่อาศัยในเขตชนบทหกระดับฐานะทางเศรษฐกิจมุ่งหวังให้บุตร เรียนในระดับประถมศึกษา

มากที่สุด รองลงมาคือ มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปและบิดาที่มีฐานะยากจนจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษาสูงกว่าบิดาที่มีฐานะปานกลางและร่ำรวย บิดาที่มีฐานะร่ำรวยจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปสูงกว่าบิดาฐานะอื่น ๆ

นวลศิริ พงศ์ถาวรวิญญู (2529 : 98-101) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของบุตรที่บิดามารดาคาดหวังกับความต้องการศึกษาของนักศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อและไม่ต้องการศึกษาต่อ พบว่า ไม่เป็นไปในทำนองเดียวกัน นักศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อส่วนใหญ่บิดามารดาคาดหวังให้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วเรียนต่อสายอาชีพ รองลงมาให้เรียนต่อสายอาชีพหลังจากจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว ส่วนนักศึกษาที่ไม่ต้องการศึกษาต่อส่วนใหญ่บิดามารดาคาดหวังให้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาให้เรียนต่อสายอาชีพหลังจากเรียนจบมัธยมศึกษาตอนต้นและเรียนต่อสายอาชีพหลังจากเรียนจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนความคาดหวังในสถานอาชีพของบุตรนั้น ความคาดหวังของบิดามารดาของนักศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อและไม่ต้องการศึกษาต่อไม่เป็นไปในทำนองเดียวกัน คือบิดามารดาของนักศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อต้องการให้ประกอบอาชีพด้านวิทยาศาสตร์มากที่สุด ส่วนบิดามารดาของนักศึกษาที่ไม่ศึกษาต่อนั้นไม่มีจุดมุ่งหมายในสถานอาชีพของบุตร

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ จากการศึกษาของ ฮัลเซย์ เฟลด์และแอนเดอร์สัน (Halsey, Floud and Anderson 1969 : 228) พบว่า พ่อแม่คาดหวังจะให้บุตรทำงานแทนที่จะเข้ามหาวิทยาลัย และ แคนคัลและเลสเซอร์ (Kandal and Lesser 1969 : 212-222) พบว่า ความมุ่งหวังของบิดามารดามีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการศึกษาและการประกอบอาชีพของบุตรและยังมีอิทธิพลมากกว่ากลุ่มเพื่อนและมากกว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจด้วย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เด็กที่มีผลการเรียนแตกต่างกันนั้นจะมีความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาแตกต่างกันหรือไม่ เรื่องนี้มีผู้สนใจศึกษาทั้งประเทศและต่างประเทศไว้ดังนี้

จรรยา พานิชย์ฉลินไชย (2520 : 179) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโอกาสการเข้าศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนในภาคเหนือ พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนสูงมีโอกาสเข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลาง และผู้ที่มีโอกาสน้อยที่สุดคือ นักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ

จินตนา นนทิก (2521 : 133) ได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของนักเรียนที่มีโอกาสศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคกลาง พบว่า นักเรียนที่มีโอกาส

ศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนมากเป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เทียนจันทร์ จากกัญญาประทีป (2523 : 74) ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 7 พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้เข้าศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

บุญเที่ยง ชานี (2530 : 80) ได้ศึกษาถึงสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลปีการศึกษา 2528 ที่ได้ศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาต่อ พบว่า ในกลุ่มนักเรียนที่ได้ศึกษาต่อมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างสูง กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางร้อยละ 44.83 อยู่ในเกณฑ์สูงร้อยละ 33.10 มีผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำได้ศึกษาต่อร้อยละ 22.07 ในขณะที่กลุ่มที่ไม่ได้ศึกษาต่อจะเป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางร้อยละ 43.48 เป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำร้อยละ 41.30 มีผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์สูงเพียงร้อยละ 15.22 เท่านั้น

คิล ไวลเฟิล (Deal Wolfe 1969 : 217) ได้พบว่า เด็กฉลาดทำคะแนนได้ดีกว่าเด็กเรียนอ่อน ในการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อหรือเพื่อประกอบงานใดๆ ก็ตามยอมรับการผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดเพื่อสะดวกแก่การศึกษาหรือประกอบกิจการงานนั้นให้สำเร็จไปควยคืนและมักเลือกผู้ที่มีสอบได้คะแนนโตสูงที่สุดเป็นอันดับแรก ส่วนประกอบอื่นๆ มักจะพิจารณาเป็นอันดับรองลงไป

ซูลลิวน (Sullivan 1969 : 232) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการออกจากโรงเรียนกลางคืนของนักเรียนชาตินิโกร ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง ในมลรัฐจอร์เจีย สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ที่ออกจากโรงเรียนกลางคืนกับผู้ที่มีโอกาสเรียนต่อมีความแตกต่างกัน พวกที่ออกจากโรงเรียนกลางคืนร้อยละ 74.10 มักจะสอบตกในวิชาต่างๆ ส่วนผู้ที่ยังอยู่เป็นผู้ที่สอบตกเพียงร้อยละ 25.90 เท่านั้น

กรีน (Green 1971 : 24) ได้แสดงความเห็นว่า โอกาสทางการศึกษาที่เท่ากันนั้นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผลที่ได้จากการศึกษาซึ่งมักจะวัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ควรได้รับการส่งเสริมด้วยเทคนิควิธีการสอนเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใกล้เคียงกัน เขากล่าวว่า ที่บุคคลจะต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากันทุกคนแต่ไม่ควรให้แตกต่างกันมากนักเพื่อลดช่องว่างทางสังคมด้วย

จากการศึกษาเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาที่นักเรียนได้รับไม่เท่ากันใน
ประเทศไทย (Thailand Department of Elementary and Adult Education
อ้างถึงใน จันทนา นนทิกร 2521 : 25-26) พบว่า นักเรียนที่ไม่มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในโรง
โรงเรียนมัธยมศึกษาจากกรณีที่สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งคล้ายคลึงกับ
การศึกษาของ วิทตี (Witty 1967 : 78) ที่พบว่า นักเรียนที่ไม่มีโอกาสเรียนต่อนั้นเป็นเพราะ
เป็นผู้มีสติปัญญาไม่ดี เช่นเดียวกับการค้นพบของ เซคสกี (Sechjski 1968 : 220-226) ซึ่ง
ได้ศึกษาถึงสภาพการศึกษาในมณฑลโวจโวดินา (Province of Vojvodina) พบว่า ความ
สูญเสียทางการศึกษาเนื่องจากเด็กไม่ได้เรียนต่อจากระดับประถมศึกษาชั้นต้นสาเหตุเนื่องจากการ
ที่เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและเคยสอบตกซ้ำชั้นบ่อยๆ

ลักษณะการขาดเรียน

สุัททรา ชุมเขต (2526 : 19) ได้กล่าวถึง ศูนย์วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ของ
มหาวิทยาลัยฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาดังสาเหตุที่นักเรียนขาดเรียนที่
โรงเรียน พบว่า สาเหตุหนึ่งคือ นักเรียนไม่สะดวกมาเรียนเนื่องจากมีเวลาว่างไม่ตรงกับตาราง
เรียนโดยเฉพาะนักเรียนที่เป็นผู้หญิงมักมีปัญหาเรื่องไม่มีคนช่วยทำงานบ้าน จึงต้องเลือกเอาระหว่าง
การทิ้งลูกไว้ที่บ้านแล้วมาเรียนกับการขาดเรียนเพื่ออยู่กับลูกซึ่งพ่อแม่ส่วนใหญ่ยอมทิ้งการเรียน

จากการศึกษาของสภาวิจัยทางการศึกษาและฝึกอบรมแห่งชาติอินเดีย (National
Council of Education Research and Training Department of Educational
Administration 1966 : 4-12) พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กนักเรียนลาออกจากโรงเรียน
คือการที่ผู้เรียนขาดเรียนเกินกว่าร้อยละ 60

โบว์แมนและแมททิงส์ (Bowman and Malthews อ้างถึงใน สุวินิต กาญจนะโณล
2524 : 23) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการขาดเรียนและการออกกลางคันของเด็กอเมริกันชั้น 7-12
ในช่วงปี 1951-1959 พบว่า ระหว่างเด็กที่ได้เรียนต่อกับเด็กที่ออกกลางคันนั้นพวกหลังมีสติปัญญา
ต่ำ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า อาศัยอยู่ในส่วนที่ไม่เจริญของเมือง โรงเรียนมี
คุณภาพต่ำ พ่อแม่มีลูกมากกว่า 5 คน ขาดเรียนมาก สาเหตุที่ออกกลางคันเพราะไม่ชอบเรียน
ปรับตัวเข้ากับสังคมไม่มีความจำเป็นต่อหาเงินช่วยอุปการครอง พ่อแม่อุปการครองไม่สนใจใน
การเรียนของเด็ก

การสนับสนุนของบิคารมารดาเกี่ยวกับการศึกษาต่อ

การที่บุคคลจะมีโอกาสได้รับการศึกษาหรือมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ปัจจุบันที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ บิคารมารดา เพราะบิคารมารดาเป็นผู้รับผิดชอบต่อการส่งเสียเลี้ยงดูและสนับสนุนในการศึกษาของบุตร ดังเช่น กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2520 : 16) ได้สำรวจ พบว่า นักเรียนที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อในโรงเรียนนั้นมีสาเหตุมาจากขาดความสนใจในการศึกษาและการไม่เห็นด้วยของผู้ปกครองที่จะให้เด็กศึกษาต่อ

สมเกียรติ คันสกุล (2520 : 77) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มยึดเหนี่ยวกับความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อขั้นสูงขึ้นไป พบว่า ผู้ที่บิคารมารดาเป็นกลุ่มยึดเหนี่ยวอันคับหนึ่งมุ่งปรารถนาศึกษาต่อขั้นสูงขึ้นไปมากกว่าผู้ที่มีเพื่อนฯ เป็นกลุ่มยึดเหนี่ยวอันคับหนึ่ง

พรพามาศ นนทยาธร (2520 : 89) พบว่า ความสนับสนุนของบิคารมารดาหรือผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของบุตร ผู้ที่มีความคาดหวังสูงและปานกลางส่วนใหญ่มาจากนักเรียนที่บิคารมารดาหรือผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่มีความคาดหวังต่ำส่วนใหญ่มาจากนักเรียนที่บิคารมารดาหรือผู้ปกครองไม่ต้องการให้บุตรหลานศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และนอกจากนี้ยังพบว่าความถี่ของการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียนกล่าวคือ นักเรียนที่มีความคาดหวังสูงส่วนใหญ่มาจากนักเรียนที่บิคารมารดาหรือผู้ปกครองให้คำแนะนำบ่อยที่สุดและนักเรียนที่มีความคาดหวังต่ำส่วนใหญ่มาจากนักเรียนที่มีความคาดหวังต่ำส่วนใหญ่มาจากนักเรียนที่บิคารมารดาหรือผู้ปกครองให้คำแนะนำนานๆครั้งหรือไม่เคยเลยและ นักเรียนที่บิคารมารดาหรือผู้ปกครองให้คำแนะนำเป็นบางครั้งบางคราว

และจากการศึกษาของ เทียมจันทร์ จากัญญาประทีป (2523 : 75) พบว่า ในเรื่องเกี่ยวกับความต้องการของบิคารมารดาเกี่ยวกับการศึกษาของนักเรียน นักเรียนที่ได้ศึกษาต่อบิคารมารดาต้องการให้นักเรียนได้ศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อ

แคนคัลและเลสเซอร์ (Kandaland Lesser 1969 : 213-223) พบว่าความสนับสนุนที่บิคารมารดาให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาของบุตรนั้นมีอิทธิพลต่อนักเรียนที่มีชนกลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เรชเบิร์ก และ เลสท์บี (Rehberg and Liestby 1967 : 362-374) ที่พบว่า การสนับสนุนของบิคารมารดาที่มีต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาของบุตรและความถี่ของการให้คำแนะนำของบิคารมารดาที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาของบุตร

จากผลการวิจัยของ เวิร์ทิงตัน (Werthington 1971 : 7-10) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนในครึ่งปีแรกของนักศึกษานิติ 1 ของมหาวิทยาลัยยูทา พบว่า ผู้ปกครองระดับกลางและระดับสูงให้การสนับสนุนการเรียนของเด็กในปกครองสูงกว่าผู้ปกครองที่มีฐานะระดับเศรษฐกิจต่ำ จากการศึกษาของ เวิร์ทิงตัน แสดงให้เห็นว่าความเอาใจใส่และการสนับสนุนในการเรียนของเด็กนั้นผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะให้การสนับสนุนส่งเสริมเด็กดีกว่าผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าซึ่งผลของผู้ปกครองนั้นจะส่งผลกระทบต่อผลทางการเรียนของเด็กด้วย

นอกจากนี้พบได้จากการศึกษาของ เมเจอร์แบงก์ (Majoribank 1972 : 103-109) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง ความคาดหวังของผู้ปกครอง สภาพแวดล้อมและระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมกับผลการเรียนของนักเรียนอายุ 11 ขวบ ผลการศึกษาเรื่องนี้ปรากฏว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองให้การส่งเสริมการเอาเรียนดีจะมีการเตรียมโครงการเรียนของเด็กเห็นความก้าวหน้าของเด็กและเห็นความสำคัญของการศึกษาค้นคว้ามีความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับโรงเรียนจะมีคะแนนจากการทดสอบสูง

ระยะทางจากบ้านพักถึงโรงเรียนและลักษณะการเดินทาง

สัจจ อูทรานันท์ (2513 : 122) ได้ศึกษาถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและสภาวะเกี่ยวกับตัวเด็กบางประการที่ทำให้เด็กไม่เข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษาภาคบังคับ จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2513 พบว่า เด็กกลุ่มที่จะไม่เรียนต่อที่อยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 2 กิโลเมตร มีมากกว่ากลุ่มที่จะเรียนต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนลักษณะการเดินทางจากบ้านพักไปโรงเรียนก็พบปรากฏว่า

1. ส่วนใหญ่เด็กกลุ่มที่จะเรียนต่อกับกลุ่มที่จะไม่เรียนต่อจะใช้วิธีการเดินไปโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

2. เด็กที่จะเรียนต่อจะไปโรงเรียนโดยจักรยานจะมีมากกว่ากลุ่มที่จะไม่เรียนต่อ ส่วนเด็กกลุ่มที่จะไม่เรียนต่อที่จะไปโรงเรียนโดยการเดินจะมีมากกว่ากลุ่มที่จะเรียนต่อทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับการเดินทางไปโรงเรียนโดยรถยนต์และสามล้อรับจ้างทั้ง 2 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เด็กกลุ่มที่บอกว่าการเดินทางจากบ้านไปโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลายมีความสะดวกนั้นจะเป็นกลุ่มที่จะเรียนต่อมากกว่ากลุ่มที่จะไม่เรียนต่อ ส่วนเด็กกลุ่มที่บอกว่าการเดินทางไปโรงเรียนไม่มีความสะดวกพอสมควรนั้นจะเป็นเด็กกลุ่มที่จะไม่เรียนต่อมากกว่ากลุ่ม

ที่จะเรียนต่อทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ อ้างถึงใน พล แสงสว่าง 2521 : 7) ได้สำรวจภาวะการศึกษาในจังหวัดของภาคการศึกษา 2 ได้สรุปสาเหตุของการที่ประชาชนชาวไทยมุสลิมไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนไว้หลายประการ แต่มีอยู่ประการหนึ่งก็คือสืบเนื่องมาจากการคมนาคมไม่สะดวก

กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2530 : 34) ได้ทำการวิจัย เพื่อกำหนดขนาดเต็มรูปของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมศึกษาธิการได้แปรที่ผลต่อการกำหนดจำนวนที่นั่งเรียนที่เหมาะสมของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ในด้านความสะดวกในการคมนาคมมีผลต่อความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานของตนเรียนต่อสูงกว่าระดับประถมศึกษา เพราะการคมนาคมที่สะดวกมากนักเรียนสามารถเดินทางไปเรียนได้สะดวก ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนเดินทางไปเรียนต่อยังโรงเรียนอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนระดับจังหวัดหรือระดับอำเภอมากกว่าโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในระดับตำบลที่นั่งนี้เนื่องมาจากการเดินทางไปโรงเรียนสะดวกสบายกว่า

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยในด้านสภาพส่วนตัวของนักเรียน ด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ด้านสังคมของครอบครัวด้านการเรียนของนักเรียนและด้านสภาพแวดล้อมต่างๆไป จะส่งผลกระทบต่อใคร่เรียนหรือไม่ใคร่เรียนของนักเรียนทั้งสิ้นและเป็นเรื่องที่ได้รับการให้ความสนใจจากนักการศึกษาอย่างกว้างขวาง การศึกษาเรื่องต่างๆที่กล่าวมานี้เป็นแนวทางชี้ให้เห็นว่า สภาพสภาพส่วนตัวของนักเรียน ด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวนักเรียนและด้านสภาพแวดล้อมต่างๆไปอาจจะส่งผลกระทบต่อระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน จังหวัดบุรีรัมย์ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและคิดว่า จะมีปัจจัยใบบางที่ส่งผลกระทบต่อระดับมัธยมศึกษาของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอต่อไป